

Svaz chovatelů prasat, z.s.

Centrální plemenná kniha

Metodické pokyny
Kontrola užitečnosti a dědičnosti prasat

Zpracovali: Ing. Jan Stibal

Ing. Eliška Žáková, Ph.D.

Platnost: od 1.12.2020

Část A. Kontrola reprodukčních vlastností kanců a prasnic

1. Údaje o reprodukčních vlastnostech prasat ve šlechtitelských a rozmnožovacích chovech zajišťuje, provádí a kontroluje oprávněná osoba ve spolupráci s chovatelem.
2. Ve šlechtitelských a rozmnožovacích chovech se musí nejpozději do 24 hodin po každé změně zapsat do deníku reprodukce – datum zapaštění, totožnost připouštěného kance, datum oprasení, všechna a živě narozená selata. Deník reprodukce zakládá a vede chovatel ve vlastní úpravě (nejedná se o předtištěný tiskopis).
3. Ve šlechtitelských a rozmnožovacích chovech se musí do 10 dnů po narození selat zkontrolovat údaje uvedené v deníku reprodukce a selata se podle platných směrnic označí.
4. Ve šlechtitelských a rozmnožovacích chovech se ve věku 18 až 24 dní zjistí počet dochovaných selat.
5. Výjimečně, v případě 12 a více živě narozených selat ve vrhu, nebo v případě úhynu nebo onemocnění matky, je možné přikládání selat. Matce selete se započítávají odebraná selata do počtu selat ve vrhu. Prasnici, ke které byla selata přiložena se nezapočítávají do počtu dochovaných selat. Přikládání selat musí být zaznamenáno v deníku reprodukce a selata musí být předem označena.
6. Při použití zmrazeného spermatu se zohlední případné snížení počtu živě narozených selat (pod 5 kusů) u takto inseminované prasnice tím, že tento počet nebude zahrnut do její průměrné užítkovosti.

Část B. Provádění zkoušek vlastní užítkovosti prasat

Zkoušky vlastní užítkovosti se provádějí:

- metodou unifikovaného polního testu ve šlechtitelských chovech
- metodou základního polního testu v rozmnožovacích chovech

B/1 Unifikovaný polní test ve šlechtitelských chovech

Provádí se u plemenných prasniček a kaneček ve šlechtitelských chovech všech kategorií.

1. Trvání testu

- 1.1. Test je zahájen ve 12 týdnech věku selat, plus - minus 4 dny. Při zahájení testu se do evidence zaznamená:
  - datum zahájení testu
  - individuální hmotnost selat při zahájení testu
- 1.2. Selata se do testačních kotců ustávají 1-2 týdny před započítáním vlastního testu.
- 1.3. Doba trvání testu činí:
  - 8 týdnů (56 dnů), $\pm$ 7 dnů pro prasničky plemen české bílé ušlechtilé a česká landrase,
  - 9 týdnů (63 dnů) $\pm$ 7 dnů pro kanečky plemen české bílé ušlechtilé, česká landrase a pro obě pohlaví ostatních plemen.

2. Testované skupiny

- 2.1. Velikost testované skupiny činí 6-12 prasat, (u prasniček max. 15) v jednom kotci stejného pohlaví a přednostně stejného genotypu. U otcovských plemen a výjimečně u mateřských plemen jsou přípustné proporcionálně zastoupené dva genotypy, přičemž nejsou společně testována otcovská a mateřská plemena.
- 2.2. Skupina v kotci pochází minimálně po dvou otcích. U otcovských plemen (v období kdy nelze sestavit skupinu po více otcích) je přípustný pouze jeden otec.
- 2.3. Na jedno prase připadá min. 0,8 - 1,0 m² plochy kotce.
- 2.4. Každý testační kotec má svoje evidenční číslo.
- 2.5. Do testace se zařazují pouze zdravá, normálně vyvinutá selata, která nevykazují žádné větší odchylky.

3. Testační stáje (popř. oddělení odchoven)

- 3.1. Kapacita a technologické vybavení testačních stájí musí korespondovat s velikostí, potřebami chovu a metodikou testace.

3.2. Mikroklima v testačních stájích musí odpovídat požadavkům norem na prostředí pro odchov plemenných prasat.

4. Krmná směs, krmení

4.1. V období testu je zkrmována krmná směs TESTA připravovaná podle jednotné receptury ve VKS, které mají na její výrobu licenci od SČHP.

4.2. Krmná směs se zkrmuje po dobu testu ad-libitum:

- ze samokrmítek,
- z vybraných krmných stanic.

4.3. Zvířata musí mít ad-libitní přístup k pitné vodě.

5. Ukončení testu - měření ultrazvukem

5.1. Při ukončení testu se všechna plemenná prasata zváží a provede se měření ultrazvukem. Prasata, u kterých nelze na konci testu objektivně provést ultrazvukové měření, se změří v dalším termínu.

5.2. Převážná většina prasat zastavených do testu musí řádně ukončit test vlastní užítkovostí. V průběhu testu může být prováděna pouze zdůvodněná selekce.

6. Hlášení údajů do databáze plemenné knihy

6.1. Zjištěné základní údaje o unifikované testaci odesílá do databáze plemenné knihy pracovník oprávněné organizace, data z krmných stanic zasílá chovatel jednorázově po ukončení unifikovaného testu. Bližší podrobnosti stanovuje zvláštní předpis.

6.2. Ze zjištěných údajů se vypočte:

- průměrný denní přírůstek od narození,
- průměrný denní přírůstek v testu,
- spotřeba krmiva na kg přírůstku (u zvířat krmených krmnými stanicemi),
- průměrná denní spotřeba krmiva (u zvířat krmených krmnými stanicemi).

B/2 Základní polní test v rozmnožovacích chovech

1. Provádí se u prasniček v rozmnožovacích chovech, popř. u prasniček ve šlechtitelských chovech určených jako chovné, v rozmezí živé hmotnosti 70 – 110 kg.
2. U každého měřeného zvířete se pro hodnocení jeho vývinu vypočítává průměrný denní přírůstek živé hmotnosti v gramech od narození do dne ukončení testu.

B/3 Staniční metoda

3. Metodika bude stanovena po případném zřízení stanice.

B/4 Provozní zásady měření ultrazvukem

1. Měření prasat ultrazvukem, evidenci údajů, přenos do počítače a dozor nad objektivností zkoušek provádí pracovník oprávněné organizace. Prasata se váží a měří současně. Hmotnost prasat se stanoví s přesností na 1 kg.
2. Plemenná prasata měřená ultrazvukovým přístrojem musí být čistá a při vlastním měření musí stát přirozeně v korektním postoji.
3. Místa měření (A) a (B) vyznačená na schématu v příloze se vymezí a označí následovně: Ve střední hřbetní linii se určí výchozí body měření. Bod (A_o) je na kohoutku kolmo nad výčnělkem kloubu loketního. Bod (C_o) je v krajině bederní kolmo nad češkou. Střed mezi těmito body představuje bod (B_o). Místo měření (A) je ve 3/4 kaudálně mezi místem (B_o) a (C_o). Místo měření (B) je ve 3/4 + 3 cm kaudálně mezi místem (A_o) a (B_o). Obě místa měření jsou 7 cm od středu hřbetu. V místě (A) se měří výška hřbetního tuku, v místě (B) tuku i svalu. Měření probíhá ve směru kaudo-kraniálním.
4. Kůže prasat v místech měření se očistí a natře kontaktním médiem. Měřicí hlavice přístroje se přikládá a lehce přitiskne kolmo k povrchu kůže.
5. Při polním testu plemenných prasat ve šlechtitelských chovech i prasniček v rozmnožovacích chovech se z hmotnosti jedince při měření propočte průměrný denní přírůstek v g od narození.
6. Výšky hřbetního tuku v místě (A) a (B) slouží k fenotypovému hodnocení.

B/5 Stanovení průměrných hodnot měřených vlastností

1. Průměrný denní přírůstek od narození ke dni měření se stanoví jako poměr hmotnosti k věku jedince v testu. Vyjadřuje se v g.
2. Průměrná výška hřbetního tuku se stanoví z naměřených hodnot tuku v místě (A) a (B). Vyjadřuje se v cm s přesností na dvě desetinná místa.
3. Zjištěné fenotypové průměrné hodnoty denního přírůstku a výšky hřbetního tuku se korigují podle plemen a pohlaví na jednotnou hmotnost. U kanečků je to hmotnost 100 kg, a u prasniček 90 kg.

4. Zjištěná fenotypová hodnota procentického podílu libového masa se koriguje bez ohledu na pohlaví na hmotnost 100 kg.
5. Průměrný denní přírůstek v testu se stanovuje jako poměr přírůstku živé hmotnosti v testu a délky testu. Vyjadřuje se v g.
6. Spotřeba krmiva na kg přírůstku se vypočítává z dat krmných stanic jako poměr celkové spotřeby krmiva v testaci a přírůstku živé hmotnosti v testaci. Vyjadřuje se v kg krmiva/kg přírůstku.
7. Průměrný denní příjem krmiva se vypočítává z dat krmných stanic jako poměr celkového příjmu krmiva a délky testace. Vyjadřuje se v g.